

Ruimte voor water en natuur in poldersloten

De vele sloten van polder Nijbroek zijn de haarvaten van het watersysteem. Ze worden beheerd en onderhouden door grondgebruikers en grondeigenaren. De sloten kunnen op verschillende manieren bijdragen aan het omgaan met het veranderende klimaat. Water kan er bijvoorbeeld langer vastgehouden worden bij droogte. Ook zijn de sloten belangrijk voor de biodiversiteit.

Wat?

Sloten kunnen water langer vasthouden in perioden van droogte. Ook bieden ze ruimte aan allerlei waterplanten en -dieren.

Waarom waardevol?

De zeldzame vissoort de Grote modderkruiper is nog te vinden in Nijbroek. Deze vis is afhankelijk van begroeide sloten.

Hoe aan de slag?

Schoon de sloten op zo'n manier dat planten en dieren de kans krijgen te overleven. Het laten staan van begroeiing is ook zinvol om water langer vast te houden bij droogte.

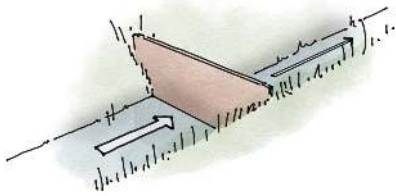
Polder Nijbroek en Gemaal Terwolde bereiden zich voor op het veranderende klimaat. Met de inbreng van bewoners en experts bracht ontwerp bureau Open Kaart de mogelijkheden in beeld.

Meer weten? Ga naar waterinpoldernijbroek.nl.

In opdracht van waterschap Vallei en Veluwe en gemeente Voorst; met steun van de Erfgoed Deal

Foto: Rufus de Vries
© 2022

Afbeelding: Langer vasthouden van water d.m.v. een stuwkje (links) of begroeiing (rechts)

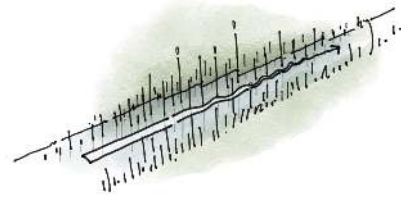

Langer vasthouden van water bij droogte

De sloten van polder Nijbroek zijn eens gegraven om het water van het drassige land af te voeren. Maar met het veranderende klimaat hebben we niet alleen te maken met te veel water, er zijn ook steeds vaker periodes van langdurige droogte. Met de juiste ingrepen kunnen sloten in droge tijden ingezet worden om water langer vast te houden in de polder.

Stuwjes om water vast te houden

Wanneer er langdurige droogte dreigt, kunnen grondeigenaren eenvoudig water vasthouden. In de vorm van een stuw met houten schotjes, een skippybal in een duiker of met ander eenvoudig materiaal.

Zo verlaat het water het gebied niet, maar blijft het langer in de (bodem van de) polder.

Vaak is de sloot ook de erfgrans, stem dus goed af met de buren.

De Grote modderkruiper

Niet op alle plekken is het handig een stuw te plaatsen. Bijvoorbeeld op plekken waar de zeldzame en beschermde Grote modderkruiper leeft. De Grote modderkruiper is een langgerekte, donker- en lichtbruin gestreepte vis, met een oranje buik en herkenbare baard- of bekdraden. De vissoort is een bedreigde soort en wordt daarom wettelijk beschermd in Nederland. In Nijbroek zijn bij eerdere onderzoeken op verschillende plekken Grote modderkruipers aangetroffen.

'Groene' stuwen

Modderkruipers overwinteren veelal in de diepere watergangen, maar voelen zich de rest van het jaar het beste thuis in modderige, dichtbegroeide omgevingen, op de bodem van sloten.

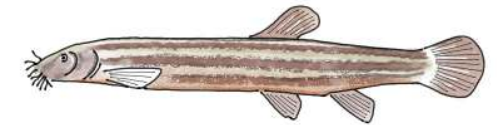
Een alternatief voor het vasthouden van water met een stuw is daarom het laten begroeien van de sloot. Hoe meer planten er in de sloot staan, hoe langzamer het water wegstroomt. In droge tijden is het dus gunstig de sloten niet te maaien, maar de begroeiing in te zetten als 'groene stuw'. Deze groene stuw vormt geen barrière voor de Grote modderkruiper.

Bijdragen aan de biodiversiteit

Niet alleen voor de Grote modderkruiper zijn sloten van levensbelang. Een deel van de waterdieren leeft juist in sloten en niet in de grotere weteringen.

Een ander zeldzaam visje dat in de polder Nijbroek nog wél voorkomt is bijvoorbeeld de Bittervoorn. De Bittervoorn legt eitjes in zoetwatermosselen en leeft in de weteringen én in de wat ruimere sloten.

Afbeelding: De Grote modderkruiper. De Grote modderkruiper is zeldzaam. Van deze doelsoort zijn in Gelderland maar een paar leefgebiedjes. Nijbroek is één van deze leefgebieden.

Afbeelding: Op de kaart is te zien waar tussen 2001 en 2021 Grote modderkruipers zijn aangetroffen. Het waterschap doet aanvullend onderzoek naar de plekken waar de modderkruiper zich nu voornamelijk bevindt.

Dieren in Nijbroekse slotjes

Naast de Grote modderkruiper en de Bittervoorn kunnen o.a. ook de volgende dieren een plek vinden in de slotjes:

- Kleine watersalamander
- Poelslak
- Zoetwatermossel
- Libellelarven
- Waterschorpioen
- Driedoornige stekelbaars
- Poelkikker

Planten in Nijbroekse slotjes

Kenmerkende planten voor watergangen en oevers zijn o.a.:

- Grote egelskop
- Fonteinkruiden
- Zwanenbloem
- Watermunt
- Pijlkruid
- Grote kattenstaart
- Gele lis
- Gedoornd hoornblad
- Kikkerbeet

Beheer van sloten

Om de kwaliteit van de sloot voor planten en dieren te verbeteren, is het zinvol om de sloten op een natuurvriendelijke manier te beheren. Boeren en andere grondeigenaren beheren sloten. Het waterschap stelt hierin eisen, omdat zij verantwoordelijk zijn voor de droge voeten van Nederlanders.

Sloten moeten een bepaalde diepte en breedte hebben om doorstroming te garanderen en niet dichtgegroeid zijn. De sloten moeten dus af en toe schoongemaakt worden om hun werk in het watersysteem te blijven doen. Maar wanneer de sloot in één keer wordt leeggeschept, levert dit vaak behoorlijke schade op aan planten en dieren. Door de sloten nét wat anders te beheren, blijft de sloot vol leven. Dit noemen we ecologisch slootschonen.

‘Ecologisch slootschonen’

Ecologisch slootschonen wil zeggen dat bij het schonen rekening wordt gehouden met planten en dieren in de sloot. Door het juiste materiaal op de juiste werkwijze in te zetten krijgen slootdieren de kans om te vluchten. Een deel van de waterplanten mag in de sloot blijven staan en tijdens

het schonen worden wortels zo min mogelijk beschadigd.

Tips voor beheer:

- Schoon de sloot alleen tussen begin september en eind oktober. Amfibieën hebben het water dan verlaten en vissen hebben inmiddels jonkies die kunnen vluchten. Vanaf november worden sloten weer gebruikt als overwinteringsplaats.
- Maai in fases en laat een deel van de begroeiing staan. Zorg dat je 25%-50% van de planten in het water behoudt.
- Geef vissen en andere waterdieren de gelegenheid om te vluchten, door vanaf een doodlopend stuk langzaam naar open water toe te werken.
- Gebruik het liefst een maaikorf. Kantel de maaikorf voor de oever waar de machine staat, zodat beplanting behouden blijft.
- Blijf 5-10 cm boven de bodem, zo wordt de bodem minder omgewoeld en blijven wortels beschermd.
- Leg het materiaal dat je uit de sloot haalt 2m van het talud vandaan en laat het minimaal 48 uur liggen. Zo kunnen dieren terug naar het water.

Agrarisch Natuurcollectief Veluwe denkt in overleg met het waterschap na over een ‘slootmozaïek’ in de polder Nijbroek. Dit houdt in dat er niet per individuele sloot gefaseerd gemaaid wordt, maar een verzameling van sloten afwisselend geschoond wordt of tijdelijk ongeschoond blijft.

Financiële ondersteuning voor ecologisch slootschonen

Collectief Veluwe biedt financiële vergoedingen voor ecologisch slootschonen.

Meer weten? Neem contact op!

Wil je meer weten hierover? Neem contact op met Cor Heidenrijk. corheidenrijk@collectiefveluwe.nl

Wil je advies m.b.t. het vasthouden van water bij droogte, neem contact op met Christian Huising van Waterschap Vallei en Veluwe. chuising@vallei-veluwe.nl